við starfsemi manns, eða manni óháandi, heldur er það líka hinir starfsemi manns, það er hei-
-msvald, ekki einungis (Subj.), heldur (Obj.), svo sem áhrif meðir það dygðinni, og kannast við hana —
dygð manns hinnar starfseminnar, og er viðurkennd í Guðsríki. Þegar þessvegna að menn segja, að
Kristur er laun dygðarinnar s. meðvitund samfjelags við Krist — þá er það rjett undir því skilindi,
einungis að Kristur í sjer annað ríki — hann er ekki einungis í meðvitund kristinna manna —
heldur og konungur í himni og á jörðu. Í þessum skilningi eru auð ríkningarinnar, að verðlaun
dygðarinnar sje á himnunum; í hinu komanda lífi. — Það er fólgið í eðli Guðsríkisins, sem ekki
er einungis í dygð og breytni manns, heldur verulegt heimsvald fyrir utan mann. Í þessum skoðun-
-unum verður maður að útrýma öllum hættlegum hugmyndum — heldur og liggur í þessu fundið
að það sem hjer er hulið, mun síðan verða opinbert og augljóst. (Kol. 3,4.) — Ef vjer lítum til Krists,
þá sjáum vjer að þessi skoðun svarar til ástæðanna í Krists lífi, hans upphækkun = upphafðar =
verðlauna = hluttekst-laun + s standa, staða, stjett, hátign, embætti, tign, veldi — kjemur til hans frá Föður-
-num og dygðinni og sjálfinu — sem verðlaun = upphæfing, hinir hlýðni hans við Guð föður = föðursins
föður okkar allra, sem Kristur endurleysti = frelsaði, ef vjer gjegnum dygð og með hans gjörðum arðið
þess njótandi, byrjaðum það ekki af oss sjálfir, með sindaverkunum, gjörðunum og andanum
Laun dygðarinnar eru þar að vísu, ætíð í hinni innri meðvitund, en þó kjemur upphækkunarstandið, sem
verðlaun, gjegnum pínunganna, gjörir hann til sinnar dírðar, hinnar konunglegu tignar og upphafningar yfir
allt annað á himni og jörð. Eins og Kristur hinn mesti, blessaði, — var skírðum til endans, eins og Föðurinn
launaði honum, eins mun hin kristna dygð verða launa, eptir trúa fjármuna, þó ekki slíkar tignar og dírðar

65. grein.

Starfsemin og nautnin. —

Það leiðir af sambandinu dygðarinnar við Guðs ríki, að hana er að líka sem starfsemi og nautn;
Guðsríkið er verandi áhrif fyrir sig, býður sig manni, en það er líka eptir, til starfsemi manns — af
því kjemur hugmynd nautnarinnar, aptur síðan starfsemi dygðarinnar. Hvorutveggji þessi skoðun, er
í óaðgreinanlegri einingu. Þeir sem líta eðli dygðarinnar, einungis vera fólgið í starfsemi, gánga
útfrá því, að það sje eðli hinns góða, að vera fólgið í breytingu (Fichte) jeg vinn og skapa til að vinna
og ekki til annars, ekki til að ná nokkru rjetti. Þetta atriði hefur í sjer, verulegt atriði dygðarinnar,
sem Kristindómurinn tekur fram, líkingu hinna erviði í víngarði Drottins (Mt. 20,25;—) Postul.
líkir lífi hinns Kristna, við kappanns líf. — En nú eðli dygðarinnar eingaungu fólgið í þessu, þá
væri dygðin breyting án dygðarinnar, líf án hvíldar. Annað atriði í skoðun dygðarinnar verður að koma
til greina, n.l. að hún sje líka nautn, að hún sje fólgin í þrifi lífsins og næmi. — Þegar menn tala um
þetta atriði, gagnstætt hinu fyrra, þá er skoðað að gjæðin og kjarni lífsins, velkist manni án hreyfing
því í nautninni er fólgið, að öll fyrirskoða sje hvíldinni. Hefði menn nú einungis augastað á þessu
atriði, og líka eðli dygðarinnar, þá yrði nautnin í raun og veru andvaralaus — því þá væri gleymt, að hinsan-
-na næmi einungis gjetur sprottið af erviðinu, hvíld af hreyfingu, og þessvegna er eðli hinnar sönnu
nautnar, fólgið í því, að hún sje framkvæmdarsöm. — Sá sem vildi líka í nautninni, hann myndi ald-
-rei smakka á hinu sanna lífi. Þetta atriði tekur Kristindómurinn eins fram, eins og starfsemis-
hlýðnina (og hennar rjettlætan kljúf til skoðunar og eptirbreytni — þannsem sagt er þannig, að sitja til borðs
með Abraham, vera hjá Drottni, o.s. frv. Í sönnu sjálfkvæðinu, hafa hvorutveggji þessi skoðun látið
sig í ljósi. Það sem nautnin hefur verið tekin fram, það hefur skapað kenninguna; það er ekki
þessarar skoðunar, að starfsemi dygðarinnar er meðal hinir nautninna, — eignar þann máti starfseminni
ekkjert gildi, hún vill maðurinn erviði, til þess hann nái næmi. Í þessu er það ófullkomna fólgið, að
ekki er gætt, að starfsemin er einungis meðal í sjálfu sjer, hún sáir til uppskerunnar, til að gjeta notið ávaxt-
anna, í stað þess, að verkið sjálft inniheldur í sjer þegar nautnina. Á hinn bóginn verður líka
skoðunin rang, þegar nautnin er álitin einungis meðal hinir starfseminnar. — nautnin á sjer einungis stað
til að gjeta aukið kraptar mannsins, til að auka starfseminni nýjann dag. Það virðist sje rjett í þess-
ari skoðun, þó er hún samt ekki með öllu rjett, því það góða heimtar eins að þess sje neitt, eins og það er
framkvæmt. Þessvegna er hin sanna, andlega nautn, eins skilda, eins og að framkvæma það, hann
á eins að líta fyrir nautnina, eins og fyrir starfsemina; Þessi tvö atriði, eru óaðgreinanlega sameinuð, þau

eru hvort í öðru, það sem hin sanna starfsemi er, þar er hin sanna nautn, og sönn starfsemi
sameinuð hann við og í annari. Fichte tekur einungis fram starfseminina, hún er allt, en nautnin
verður ekkert. Menn mega segja, að bæði atriðin sjeu eðli dygðarinnar. Nautn og starfsemi, gjöra
því að eins verið meðal hvort hinir annað, ef maðurinn játar, að hvort hinir sig, sje meðal hinir sjálfs
sig. Ekkjert atriði á að vera í hinu dygðuga lífi, það og þar sem ekki komist að starfseminni og nautn-
-inni. Þessvegna sjá menn að iðjuleysi og sálarleiðindi, er syndsamlegt ástand — að þetta hvorutveggja er hans
-daglegt líf Íslendinga, helzt höfðingjanna, og alls þeirra afkjóta, og þar með miði, hirðskapur og hrein, yfir-
-sjer og drunb — hatur og flokkadráttur og eigingjörni, bryjandi og eitrandi Guðs-, spekinnar og dygðarinnar og rjett-
lætisins-ríkji, — eru uppbyggjanar satans, sindarinnar, hans vonda = vondskunnar og spillingarinnar — ríkji;).
Enn nú gjöta menn spurt unna: Hvernig nautnin og starfsemin gjeta skatizt, með pínunga ástandinu,
hvort það leggji ekki þar bönd á dygðina, að hún gjeti ekki ljóst sjer sem nautn og starfsemi? Það eru
til pínungar, andleg og líkamleg, sem ráðast á menn = mann, með svo mikla afli, að þeir leggja bönd á
krapta líkamanns, trufla þrifi sálarinnar, og jafnvel heltaka krapta sálarinnar = andanns; Hvaða
nautn og starfsemi, gjetur átt sjer hjer stað? Í því ástandi er það skilda manns, að gjöra þessu ástandi
sína, sjálfkenndasta fjölda, og þá gjetur aldrei andið algjörlega verið útilokað. Í hvorki starfsemi manns
nje nautn. Meðan vilji og frelsi skaðast, þá er það manni ósamboðið að uppgjefast, eða framselja
sig hlýðinn forlaganna valdi, og af því er það sprottið, að franskir lífsins eru bannar svo ósprettlega,
óðrenglega, ósæmilega, ókallmannlega, ókristilega, ekki sigraðar, heldur hafa vinni sjer og ávaxtatar.
Í fyrsturinni pínunganna og hamatta í maðurinn, að gjöta sjálfkenndasta lífi, svo annaðtveggja gjeti kom-
-ist að nautn eða starfsemi. Hjer þarf ekki að vera talað um hina ytri, verkanna starfsemi, eða
framkvæmdarsemi, enn vilja hjá er opinberismeina, enn hið sínilega líf, — Starfsemin verðunað
sína sig sem innri starfsemi, og á þennann hátt gjetur hún komið fram í eins háleitri mynd,
sem hin ytri starfsemi. Hjer á sjer þá stað, Þolinmæðin, eða hið sanna, kristilega þrek, í henni
gjetur látið sig í ljósi starfsemin, einga sjóður enn framkvæmdarsemi. — Sama er að segja um
hinar andlegu pínungar: mótlæti, mótgangi, o. fl. þ.h.. Einginn hvíltur á svo að leggja bönd á mann,
að hann útiloki mann frá allri starfsemi eða nautn. Krapta endurlausnarinnar á að verka hjá
hinum Kristna, hjá þeim endurleisku, á kröptum Guðs sem einusinni er verkandi, að vera verkandi í öllu
lífinu. En í þessum krafti, er hin sanna nautn fólgin. Ef menn líta til Krists lífs, þá er ekkjert atriði
í lífi hanns — ekkjert atriði í pínung hanns, sem ekki lýsi miðveiki hinni sönnu nautn, og hinni sönnu
starfsemi. Dauðinn er hin mesta starfsemi: "Það er fullkomnað"! er vottur um hið óendanlega þrek
viljanns, og þar sína líka hina sönnu nautn, því hann veit sig í fullkomnustu einingu við það góða, Föð-
-ursins vilja. Líf Lausnarans var því í pínungunni, óendanlega starfandi og framkvæmdar-samt.

66. og 67. grein.

Þegar maður rækamar, menn sambandi nautnar og starfseminnar, í hinu sjálfkenndislega lífi, þá
eru þar "correlata"? ávallt; því það eru rjettlætisins eilífu reglur, að sá sem erviðar finnur hvíld, og sá
sem leitar, finnur — menn finna —. Einginn sönn starfsemi er því, sem ekki sje nautn, og einginn sönn na-
-utn, í hanni ekki sje sönn starfsemi. Einungis hinir augum þess starfandi, opnast nýir heimar,
sem sá starfandi einungis veit af, svo hann er einungis njótandi, í raun og veru. Hinn þann máti er
útilokaður frá hinni sönnu nautn — honum gjetur ekki opnast sjón, inni hinn sanna kjarna lífsins
Hanns nautn er einungis skuggnautn. Þetta rjettlætisins lögmál lýsir sjer allstaðar í frelsisins
ríkji, t.a.m. gæðin yfir kemur upplausnarinnar, gjetur einungis verið hinir þann, sem lagt hefur af-
-und á tilfinninguna hinir þegnandinni, hinir þann sem hefur erviðað, er hjer nautnin, hinir hendi; Eig-
-nut uppskerunnar er hjer hinir hendi, og býður sig fram, enn einungis sá sem hefur erviðað, lagt sig
eptir henni, hefur vaka og tilfinning fyrir henni. — Eins er í vísindanna lífi, sá sem leitar sannleikanns
finnur til ánægjunnar yfir fundi sannleikanns: Eins er varið í trúarbragðanna takmarkanna —;
Þjóðst er skapaðt hinir Kristi, það æðsta góða býður sig mönnunum í Kirkjunni, enn þetta æðsta
góða er einungis hinir þann sem leggur stund á sjína sáluhjálp, og hann einn gjetur hinnar Guðlegu
gáfu, einungis þeim, sem hungra og þyrsta eptir rjettlætinu, munu saðjast. Þannig er óaðgreinan-
leg sameinuð, rjett starfsemi og nautnar. Það sæla, dýrðlega líf, er fólgið í þessu hanna leg-
-gjör; Þegar maðurinn því kannar yfir, að skarður sje á nautn, þá kjemur það af því, að maðurinn